

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

گزارش پژوهشی؛ چشم انداز بازار کامودیتی‌ها

در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۰

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: محمود نانکلی

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

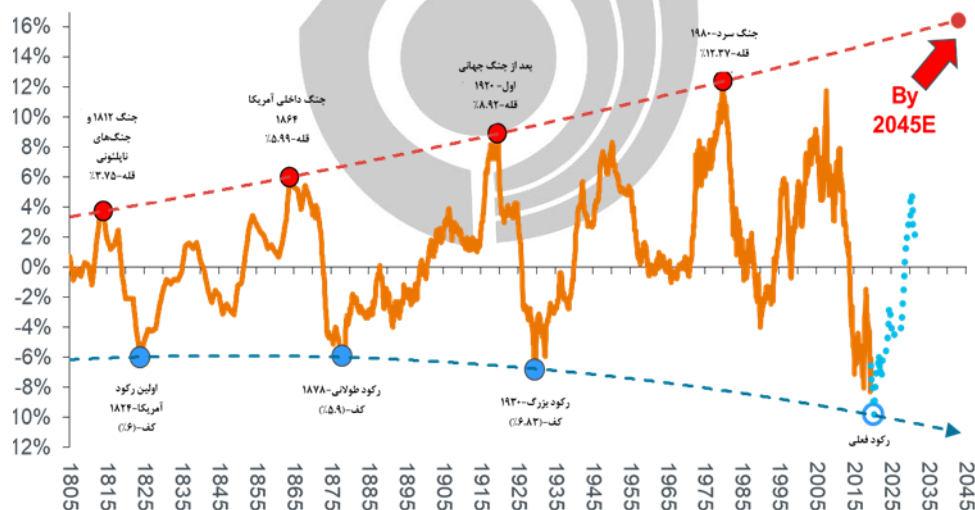
۱	مقدمه و طرح مسئله
۱	چشم انداز شش ماهه کامودیتی ها
۲	نشانه های بروز این ابرچرخه چیست؟
۴	عوامل کلان تاثیر گذار بر تحولات قیمت کامودیتی ها در چین
۴	منازعات اخیر چین و استرالیا
۵	سیاست های اخیر فدرال رزرو (آمریکا)
۵	صنعت خودرو
۶	انرژی سولار (انرژی های نو)
۶	زغال سنگ
۷	دلایل کاهش قیمت سنگ آهن در بازارهای جهانی
۷	وضعیت بازار صنعت مسکن در چین
۸	فولاد
۸	ورشکستگی قریب الوقوع غول چینی
۸	بازار صنعت مس
۹	صنعت مس
۹	جمع بندی فلزات
۹	طلا
۱۰	دلایل کاهش تولید طلا
۱۱	نکات مهم در سمت تقاضای طلا
۱۲	جمع بندی

مقدمه و طرح مسئله

با آغاز به کار دولت سیزدهم، مهمترین نکته‌ای که بیش از هر چیز به چشم می‌خورد، حجم زیاد مشکلات اقتصادی است که بر سر این دولت وجود دارد. از این رو کارشناسان حوزه‌های اقتصادی، مالی و بورسی در ۳۰ شهریور ۱۴۰۰ و بیناری^۱ تحت عنوان «همایش بازارها در آینه دولت سیزدهم» به بررسی و تحلیل موضوعات مهمی از قبیل بازارهای سرمایه، بدهی، کامودیتی‌ها، مسکن و رمزارزها پرداختند. در این وینار کارشناسان با بررسی روندها و چشم‌انداز قیمت‌های جهانی و تأثیر آن بر شرکت‌های بورسی معتقدند اغلب شرکت‌های بورسی در بازار سرمایه دنیا، کامودیتی محور هستند و تحت تأثیر تغییرات و روند قیمت‌های جهانی قرار دارند از این رو عملکرد شرکت فولادی، فلزات رنگی (مس، سرب و روی) نفت و محصولات پالایشی، پتروشیمی (اوره، الفین، متانول و میعانات) به شدت بر قیمت و روند شرکت‌های بورسی در ایران تأثیر می‌گذارد. در این گزارش سید فرهنگ حسینی، مدیرعامل گروه معاملاتی صنعتی و معدنی امیر از کارشناسان بازار سرمایه به بررسی چشم‌انداز شش ماهه کامودیتی‌ها پرداخته است.

چشم‌انداز شش ماهه کامودیتی‌ها

اولین موضوعی که در کامودیتی‌ها مطرح است این است که آیا این بازار با پدیده ابرچرخه در سال‌های آینده مواجهه خواهد شد. اگر نگاهی به شاخص این صنعت بندازیم می‌بینیم که بعد از چند چرخش و نوسان طی دوره‌هایی در دهه گذشته به یک کف تاریخی خود رسیده و روند نزولی آن خاتمه پیدا کرده و انتظار داریم با پایان روند نزولی، روند صعودی ادامه پیدا کند.

اگر بخواهیم نگاهی به این روند (نمودار ۱) داشته باشیم می‌بینیم که کامودیتی‌ها ۶ قله طی ۲۲۷ سال (دو قرن اخیر)، پشت سر گذاشته‌اند که آخرین قله در سال ۲۰۰۸ بوده و در سال ۲۰۱۶ در کف قرار داشته‌ایم و اکنون چرخه فعلی کامودیتی‌ها در مسیر بازگشت به میانگین قیمتی است در آینده روند صعودی را طی خواهند (نقطه قرمز رنگ در

نمودار) کرد و پیش بینی می‌شود در سال های ۲۰۴۰ تا ۲۰۴۵ به اوج روند صعودی خود برسد. و چنانچه به این نقطه نرسد حداقل به خط میانگین (خط چین قرمز) برسیم و بازگشت از همین حدود در سال گذشته شروع شده و روند صعودی وجود دارد. بنابراین عوامل پیدایش ابرچرخه در کامودیتی ها عبارتند از:

نشانه‌ها

نشانه های بروز این ابرچرخه چیست؟

تقاضای چین: یکی از مهمترین نشانه بروز این ابرچرخه مربوط به صنعت خودرو و حجم تقاضایی که برای آن در چین وجود دارد. همچنین بازار مسکن و بودجه های زیربنایی در اقتصاد چین است. (اقتصاد چین اگرچه روی ۵ یا ۶ درصد است اما واقعیت این است که، اقتصاد این کشور آن قدر بزرگ شده است که دیگر ارزش ۵ درصد به قیمت ثابت از ارزش ۲۰ درصد دو دهه گذشته بیشتر است. پس تقاضای قابل توجهی از سمت کامودیتی ها در این کشور وجود دارد و هر چقدر چین ثروتمندتر شود انتظار داریم رشد تقاضا بیشتر شود.)

انرژی پاک: نشانه دوم تغییر مسیر استفاده از انرژی های پاک است که باعث تغییر الگو در استفاده از فلزات می شود و استفاده از انرژی نفت به عنوان انرژی اصلی دارد جایگزین انرژی الکتریسته با پایه سولار و انرژی های خورشیدی می شود که این فعالیت ها زیر ساخت های زیادی می خواهد از جمله خطوط انتقال برق و طبیعتا فلزاتی مانند مس مورد نیاز است. در عین حال برق ویژگی هایی دارد که ذخیره سازی سخت است و تولید برق مداوم مانند تولید انرژی های فسیلی نیست در نتیجه در یک ساعاتی مازاد و در ساعاتی کمبود برق داریم و ابزارها و تجهیزات ذخیره سازی به ابزارهای جدیدی نیاز دارد که این ابزارها نیاز به حجم زیادی فلزات دارد.

عدم سرمایه گذاری: موضوع سوم در سال های اخیر به دلیل قیمت های پایین و هم به دلیل مسایل زیست محیطی در کشورهای توسعه یافته و از جمله آمریکا شاهد کاهش سرمایه گذاری در حوزه نفت و ذغال سنگ بودیم و کاهش سرمایه گذاری در نفت و گاز که رخ داد موجب عدم رشد تولید شد با توجه به افزایش تقاضا شاهد جهش قیمتی در این حوزه هستیم پس این موضوع هم محرکی است برای افزایش قیمت های کامودیتی ها.

بازاهای نوظهور: که در عین حال اقتصاد هند در حال رشد است و تغییراتی که در این اقتصاد دارد رخ می دهد می تواند یک عاملی اصلی در افزایش تقاضای سال های آینده برای کامودیتی ها باشد.

وضعیت تورم: موضوع دیگر سیاست های مالی انبساطی است که تقریبا بانک های مرکزی اکنون در هر بحرانی یا مشکل مالی پیش می آید شروع می کنند به تزریق پول و امروز که صحبت از ترازنامه فدرال رزرو است ۱۵ برابر ۱۵ سال پیش

است و عدد، عدد قابل توجهی است که طبیعتاً انتظار اثرات تورمی داشته باشد و این تورم در فلزات و کامودیتی‌ها حتی در طلا هم دیده شود.

شوک کووید ۱۹: کووید ۱۹ امروز در سمت تقاضا و عرضه آسیب‌های زیادی وارد کرده و در سمت سرمایه‌گذاری‌ها در نتیجه شوکی مانند کووید ۱۹ هم بر بازار و اتفاقات تاثیر گذار بوده است.

نکته: نشانه بروز ابرچرخه در رشد قیمت کامودیتی‌ها: تقاضا در چین، کاهش سرمایه‌گذاری در بخش نفت و معادن زغالسنگ؛ بازارهای نوظهور؛ وضعیت تورم؛ شوک کووید ۱۹؛ حرکت جهان به سمت انرژی پاک، رشد جمعیت، سیاست‌های مالی و انبساطی بانک‌های مرکزی کشورها به خصوص آمریکا، گسترش زیرساخت‌های هند و آفریقا از جمله نشانه‌های افزایش قیمت کامودیتی‌هاست.

عوامل کلان تاثیر گذار بر تحولات قیمت کامودیتی‌ها در چین

- ✓ واکنش سریع به کرونا
- ✓ تداوم رشد اقتصادی بالا
- ✓ رشد اقتصادی بیش از ۵ درصد در دهه ۲۰۲۰
- ✓ تزریق بودجه در زیر ساخت‌ها و توجه به انرژی‌های پاک (وجود آلودگی‌های شدید در چین)
- ✓ رکود در بازار مسکن و احتمال بحران بعدی

منازعات اخیر چین و استرالیا

استرالیا تامین کننده عمده زغال سنگ تا پیش از سال ۲۰۱۷ در چین بود که جنگ تجاری بین دو کشور از سال ۲۰۱۷ آغاز و اوج آن مربوط به سال ۲۰۲۰ است. در این دوره تحریم و وضع تعرفه‌های متقابل بر کامودیتی‌ها وضع شد، واردات زغالسنگ و سنگ آهن از استرالیا به چین به شکل غیر رسمی و موقت ممنوع شد و تمام تغییرات قیمتی که در یک سال و نیم گذشته در بازار سنگ آهن، زغالسنگ و سایر مواد خام وارداتی در چین دیده می‌شود بیشتر ناشی از منازعات تجاری

چین و استرالیا است. نتیجه این منازعات بر بازار سنگ آهن و زغالسنگ اثر گذاشت که منجر به اختلاف زیاد قیمت بین بنادر چین و استرالیا شد و چین به سمت کشورهای دیگر از جمله کشورهای افریقای و جنوب و جنوب شرق آسیا شیفت داد و استرالیا تحریم شد.

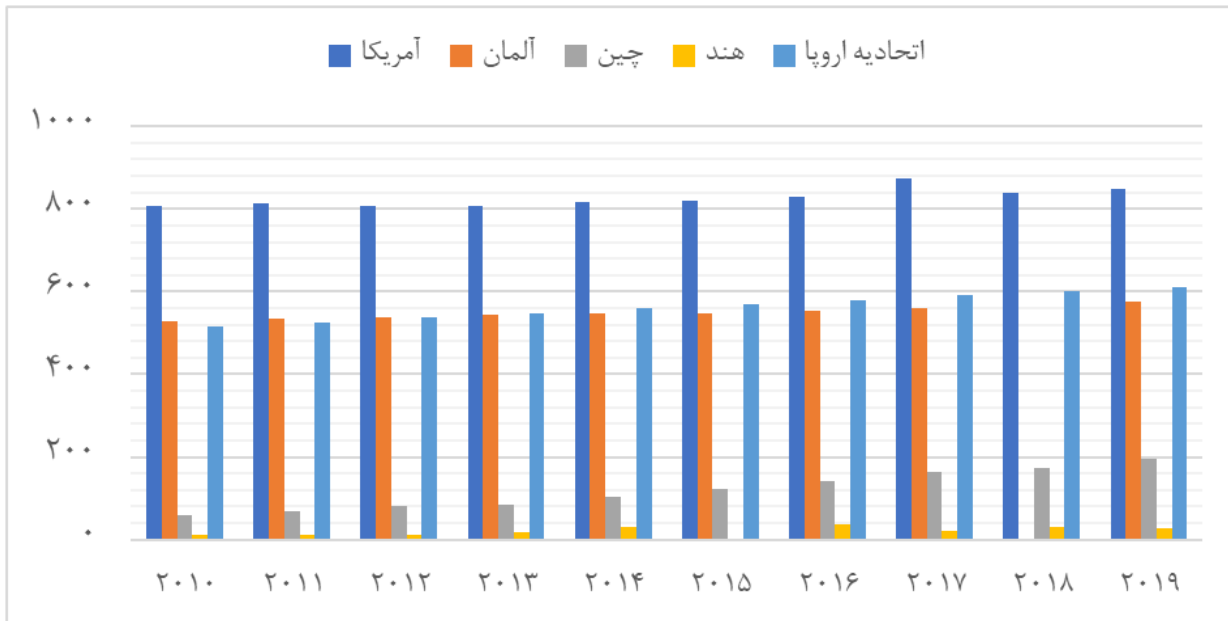
سیاست های اخیر فدرال رزو (آمریکا)

در سمت آمریکا با توجه به تاثیر سیاست های اخیر فدرال رزو بر تحولات بازار کامودیتی ها: تراز نامه فدرال رزو طی ۱۵ سال گذشته بیش از ۱۰ برابر شده و به ۹ هزار میلیارد دلار رسیده است، یعنی پول زیادی به اقتصاد تزریق شده و این پول باید جایی اثر خودش را نشان بدهد و نزدیک ترین جا قیمت کامودیتی ها است. این موضوع به همراه سیاست هایی همچون کاهش خرید اوراق خزانه، افزایش نرخ بهره اوراق خزانه، تقویت ارزش دلار توسط فدرال رزو تاثیر معکوس بر قیمت کامودیتی ها خواهد گذاشت.

صنعت خودرو

دو کشور هند و چین در مسیر رشد صحیح اقتصادی قرار دارند و درآمد سرانه شان شدیداً رشد می کند و آنچه مسلم است تقاضای خودرو در چین از امریکا پیشی گرفته با این حال سرانه خودرو در این کشور کمتر از ۲۵۰ دستگاه به ازای هر هزار نفر است و در کشورهای توسعه یافته بین ۵۰۰ تا ۸۰۰ دستگاه است و اگر فرض کنیم چین در دهه آینده کشوری ثروتمند شود انتظار اساسی این است که تقاضای سنگینی در قشر متوسط جامعه چین ایجاد شود، پیش بینی می شود در آینده تقاضا برای خودرو به ۵۰۰ تا ۷۰۰ خودرو به ازای هر هزار نفر افزایش یابد که دو برابر تقاضای کنونی است و این موضوع افزایش تقاضا برای کامودیتی ها از جمله فولاد و اثر مستقیمی بر فلزات رنگی مانند مس، سرب و روی برای خودروهای مکانیکی و لیتیوم و آلومینیوم برای خودروهای الکتریکی در پی خواهد داشت. در هند هم وضعیت مشابه چین است و به ازای هر هزار نفر کمتر از ۲۵ خودرو است و اگر به رشد ۳۰۰ برسد تقاضایی حدود ۳۰۰ میلیونی برای این کشور وجود دارد که انتظار می رود بازار این کشور بازار خودروی اول جهان باشد. می توان پیش بینی کرد که اتفاق عظیمی در بخش کامودیتی ها رخ دهد.

نمودار ۲: میزان سرانه خودرو به ازای هر هزار نفر

انرژی سولار (انرژی های نو)

قیمت انرژی سولار رفته رفته کاهش پیدا می کند و با قیمت گاز رقابت می کند در عین حال با رشد اخیر قیمت گاز قیمت تمام شده انرژی سولار نسبت به برق فسیلی دارد با توجه به سرمایه گذاری بیشتری که در این حوزه می شود، منطقی تر به نظر می آید رقابتی شدن انرژی پاک در مقابل انرژی فسیلی نیز اقبال به سوی کامودیتی ها را بیشتر می کند. همچنین در فلز سرب انتظار می رود با رشد نسبی تقاضا روبرو باشیم.

زغال سنگ

در حوزه زغال سنگ شاهد افزایش شدید قیمت هستیم، قیمتی که اکنون به لحاظ ارزش انرژی غیرقابل قبول است و بایست اصلاحی داشته باشد و احتمالا دولت چین در هفته های آینده ورود خواهد کرد و اتفاقی که برای سنگ آهن افتاد برای زغال سنگ هم تکرار خواهد شد. رویدادهای مهم در این حوزه عبارتند از:

کاهش محموله های دریایی و محدودیت عرضه داخلی در چین

ذخایر ناکافی گاز در ناحیه اروپا در آستانه فصل سرما (کمتر از میانگین ۵ ساله)

تولید نیروی بادی اندک در ماه های اخیر در اروپا

افزایش بی سابقه قیمت گاز و تقاضا برای زغال سنگ به عنوان کالای جانشین

در ارتباط با پیش بینی بازار زغال سنگ باید گفت کاهش سرمایه گذاری در زمینه اکتشاف زغال سنگ باعث شد روند تولید کاهش یابد و جنگ تجاری بین چین و استرالیا، نوسان قیمت در زغال سنگ را در پی داشته باشد اما به طور کلی تولید نیروی بادی اندک در ماه های اخیر در اروپا و ذخایر ناکافی گاز در ناحیه اروپا در آستانه فصل سرما، نیاز به زغال سنگ را افزایش داده است.

دلایل کاهش قیمت سنگ آهن در بازارهای جهانی :

به دلیل رشد قیمت سنگ آهن در جنگ تجاری بین چین و استرالیا، چین برای مدیریت بحران سنگ آهن صادرات سنگ آهن را ممنوع کرد و آزاد کردن ذخایر استراتژیک سنگ آهن و اعمال تعرفه بالای صادراتی برای فولاد سازانی که با سنگ آهن فولاد تولید می کردند محدودیت اعمال کرد و به این طریق توانست قیمت سنگ آهن را مدیریت کند.

- اقدامات چین با بازار سنگ آهن

وضعیت بازار صنعت مسکن در چین

فولاد

ورشکستگی قریب الوقوع غول چینی

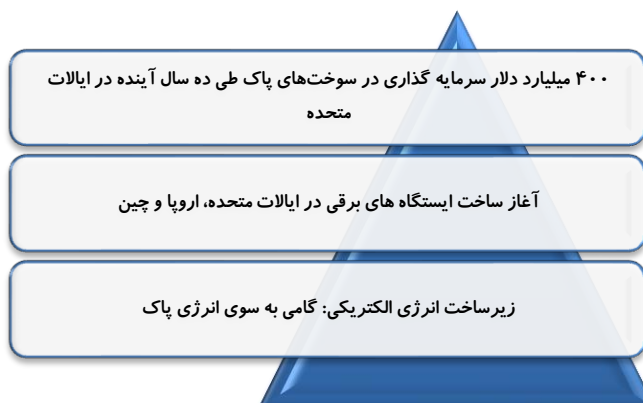
عوامل اثرگذار در ورشکستگی غول ساختمانی در چین:

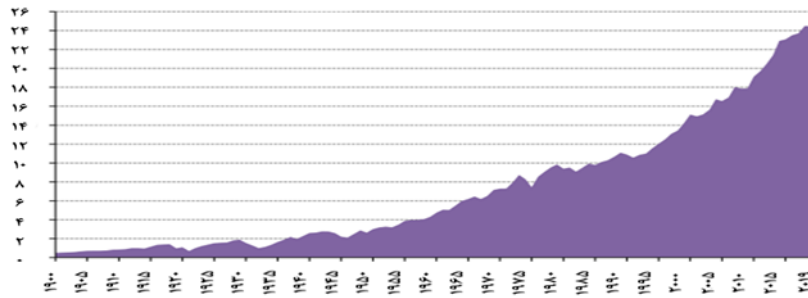

این مجموعه اتفاقات در این شرکت سبب شده که بقیه شرکت های ساختمانی در چین نیز با رکود و کاهش تولید مواجه شوند و اگر دولت چین حمایت نکند می تواند به صورت دومینو بحرانی در این کشور به خصوص در بخش تقاضا برای فولاد ایجاد شود و اگر سطح اعتباری این شرکت افزایش پیدا کند می تواند به بخش های مختلف اقتصادی هم سرایت کند.

نکته: بخش عمده تقاضا و مصرف برای فولاد در بخش خودرو و مسکن است و چین بزرگترین بازار این محصول است در حالی در سمت عرضه تولید را کاهش داده است و با توجه به ماه های آینده (آبان تا اسفند) در نیمکره شمالی با توجه به وارونگی هوا را در شهرهای بزرگ و کاهش تولید خواهیم داشت می تواند عاملی برای کاهش عرضه و افزایش تقاضا باشد و رشد قیمت فولاد باشیم.

بازار صنعت مس

رشد سالانه ۳.۴ درصد تقاضا

صنعت مس

انتظار داریم در سال‌های پیش رو قدرت بخش خودروهایی الکتریکی افزایش پیدا کند، تقاضا برای مس افزایش پیدا خواهد کرد. در نتیجه افزایش قیمت مس می‌تواند یک روند صعودی داشته باشد.

جمع بندی فلزات:

- فولاد: بخش عمده تقاضا و مصرف برای در فولاد در بخش خودرو و مسکن است و چین بزرگترین بازار این محصول است.
- سنگ آهن: سنگ آهن بعد از رشد عجیب و اصلاح انتظار نداریم سنگ آهن بتواند به قیمت‌های قبلی برگردد.
- مس: در مس انتظار قوی در رشد قیمت داریم.
- آلومینیوم: در فلزات مربوط به خودرو مانند آلومینیوم، سرب و روی در بازار داخل و لیتیوم و کبالت در باطری‌های خودروهایی الکتریکی استفاده می‌شوند ما انتظار تقویت قیمت داریم.

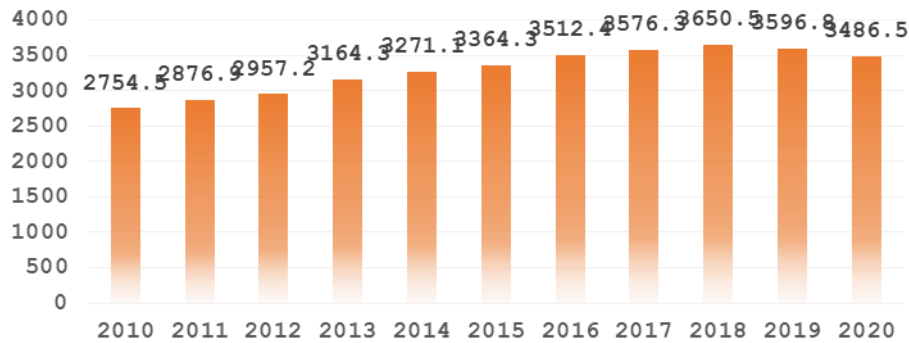
طلا

اگر نگاهی کلی به طلا داشته باشیم بعد از یک دهه رشد مستمر قیمت طلا در دو سال اخیر، شاهد کاهش تولید در طلا بودیم که بخشی به خاطر کاهش عیار معادن است و بخشی هم تحت تاثیر کرونا بوده است. اتفاق مهم این است که تقاضا

برای جواهر در دوره کرونا نصف شده است و اگر سطح تقاضا در جواهر برگردد انتظار این است که قیمت طلا به سطح بالای دو هزار دلار افزایش پیدا کند.

روند تولید

تولید معادن جهان- تن

به طور کلی روند تولید طلا در جهان از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ سیر صعودی داشته و طی این ۹ سال حدوداً ۳۲ درصد افزایش در تولید مشاهده می‌شود.

تقاضای جهانی طلا - سالانه

دلایل کاهش تولید طلا

- ▶ کاهش تقاضا در بخش جواهرات و تکنولوژی
- ▶ افزایش تقاضا در بخش سرمایه گذاری
- ▶ خالص خرید بانک های مرکزی

نکات مهم در سمت تقاضای طلا

اتفاق مهم در سمت عرضه طلا وجود رقیبی به نام رمزارزها است. در حقیقت استفاده از طلا به عنوان ابزار سرمایه گذاری، حفظ ارزش و سفته بازی با رقیب جدی به نام رمز ارزها روبرو شده است و عملاً نسل جدید که با فرهنگ گوشی هوشمند کار می‌کند ترجیح می‌دهند به سمت رمز ارزها حرکت کنند تا بخواهند پول شان را در طلای فیزیکی سرمایه گذاری کنند.

جمع بندی

با توجه به بررسی چشم‌انداز کامودیتی‌ها و بازارهای کالایی می‌توان گفت: از مهمترین مسائل مطرح شده در این بخش تأثیر چین و بازار آن بر تقاضا و عرضه کامودیتی‌ها در دنیاست و به‌نظر می‌رسد رشد بازار خودرو و افزایش تقاضا برای فلزات در چین نوید بخش رشد بیشتر در این حوزه باشد و شرکت‌هایی که در این حوزه فعالیت می‌کنند متأثر از این مسئله هستند.

یکی از نکات مهم در این حوزه، مسئله انرژی‌های پاک است که در اغلب کشورها به‌خصوص اتحادیه اروپا و آمریکای شمالی تأکید بسیار زیادی بر استفاده از انرژی‌های پاک وجود دارد و کشورهایی که صنایع‌شان مبتنی بر انرژی‌های فسیلی است را تحت تأثیر قرار خواهد داد که کشور چین یکی از آنهاست. همچنین در کشور ما میزان استفاده از حامل‌های انرژی فسیلی بسیار زیاد است و حتماً به الزامات بین‌المللی برای محدود کردن مصرف این قبیل انرژی‌ها و استفاده بیشتر از انرژی‌های پاک نیاز است؛ به‌ویژه کشور ما با توجه به ظرفیت بسیار خوبی که دارد می‌تواند در تولید انرژی‌های پاک مانند برق از منابع طبیعی مانند انرژی خورشیدی استفاده بسزایی کند، بنابراین لازم است دولت برنامه‌های در این خصوص تدوین کند.

به‌نظر می‌رسد با افق دید بلندمدت به بازار سرمایه کشور متوجه خواهیم شد این بازار ظرفیت رشد متعادل و باثبات را دارد و در آینده نیز چنین وضعیتی مورد انتظار است و باید بازیگران بازار بر نوسانات هیجانی آن در زمان افزایش و کاهش توجه کنند و در مدل‌های تصمیم‌گیری و ارزیابی بازار سرمایه لحاظ نکنند و بر روند رشد منطقی بلندمدت بازار سرمایه متمرکز باشند.

